

Egyetemi doktori (PhD) értekezés tézisei

A TÁVOLTARTÁS JOGINTÉZMÉNYE

Dr. Tóth Andrea Noémi

Témavezető: Dr. habil. Elek Balázs PhD.

Tanszékvezető egyetemi docens

DEBRECENI EGYETEM

Marton Géza Állam-és Jogtudományi Doktori Iskola

Debrecen, 2015.

1. A doktori értekezés előzménye és célkitűzései

Dolgozatomban – a címéhez is igazodva – a távoltartást komplex jogintézményként kívánom vizsgálni, azaz nemcsak büntető eljárásjogi kényszerintézkedésként, hanem kitérek a rendőrség, valamint a polgári bíróság által elrendelhető ideiglenes megelőző-, és megelőző távoltartás elemzésére is. Ennek indoka egyrészt az élethelyzetek komplexitása, másrészt ezt szem előtt tartva és az osztrák példát követve a magyar rendszer is törekszik a pilléreken nyugvó, koherens rendszer működtetésére, így elengedhetetlen az együttes vizsgálatuk és a rendszerben gondolkodás.

A távoltartás eljárásjogi előzmények nélkül, 2006-ban került a büntetőeljárásról szóló törvénybe¹ mint addig ismeretlen, az előzetes letartóztatás alternatívájaként alkalmazható kényszerintézkedés. A törvény indokolása szerint *„A távoltartásnak alapvetően az a célja, hogy az eljárások elhúzódása mellett is megfelelő és gyors védelmi eszközt biztosítson a sértett részére az eljárás jogerős befejezése előtt azzal, hogy a bizonyítási eljárás sikerét elősegíti. Erre a célra a távoltartás, mint kényszerintézkedés lehet alkalmas.”*²

Működésének első éveiben jelentkező hiányosságok azonban hamar rávilágítottak, hogy szükséges további, a sértettek érdekeit szem előtt tartó védelmi szint megteremtése, ugyanis a távoltartást beemelő törvény indokolásában célként megjelölt „megfelelő és gyors védelmi eszköz” a sértettek részére nem valósul meg.

Így született meg 2009-ben a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló törvény,³ amely bevezette a rendőrség által hetvenkét órára elrendelhető ideiglenes megelőző-, valamint a polgári bíróság által legfeljebb hatvan napra meghozható megelőző távoltartást, hanem több ponton is igyekszik kapcsolatot teremteni a távoltartás pillérei között. A kutatás célja és feladata elsődlegesen a távoltartás elméletének és gyakorlatának tudományos kritikai feldolgozása.

¹ 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról (továbbiakban: Be.) 138/A -139. §§. E szakaszokat a jogalkotó a 2006. évi LI. törvény 59-61. §-aival emelte be.

² A 2006. évi LI. törvény indokolása a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény módosításáról, 3. pont.

³ 2009. évi LXXII. törvény a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról (továbbiakban: Hke. tv.).

Nem volt céлом ugyanakkor a családon belüli erőszak problémakörét tárgyalni, azonban azt meg kell említeni, hogy az ellene folytatott harcban számos dokumentum és civil szervezet is többek között a távoltartást látja a megoldások sorában.

A kutatás hipotéziseinek meghatározása a kutatás indokaiból és az előzetes feltevésekből ered, hiszen a doktori értekezésben alapvető feladat ezen kérdéseknek tudományos eszközökkel történő feltárása, igazolása vagy gyengítése. Az általam elemzett kérdéskörben céлом a megalapozott elméleti és gyakorlati következtetések levonása, ezek révén pedig a távoltartás szabályanyagának fejlesztésével kapcsolatos tudományos ajánlások megfogalmazása, és a jogalkotás számára is hasznosítható javaslatok kimunkálása.

A dolgozat témájában folytatott kutatásaim és az ezek révén megszerzett ismereteim alapján az előzetes feltevéseim ekképpen összegezhetők:

Azzal, hogy 2006-ban a távoltartás kizárólag kényszerintézkedésként, az előzetes letartóztatás alternatívájaként került be a magyar jogba, eltávolodott a korábban felállított eszményképtől és a módosító törvény indokolásában megfogalmazottaktól, azaz a sértettek számára nyújtandó azonnali, gyors és hatékony segítségnyújtás követelményétől. Nem elegendő a megindult büntetőeljárás, hanem a megalapozott gyanú közlése is szükséges ahhoz, hogy a terhelttel szemben e kényszerintézkedést a nyomozási bíró elrendelhesse.⁴ Ezáltal nem is tekinthető feltétlennek a segítség, ahogy gyorsnak és hosszú távúnak sem, hiszen a büntetőeljárások átlagos hosszához képest rövid időtartamra, maximum hatvan napra rendelhető el. E mögött a jogintézmény alapjog-korlátozó jellege és végrehajtásának rendezetlen volta állhat, hiszen nem találunk a törvényekben megnyugtató választ arra, hogy hová menjen a távoltartó határozat hatálya alatt álló személy. Amennyiben megfelelő szociális háló állna rendelkezésre és jogszabályban rendezné a jogalkotó, majd pedig a végzésében a jogalkalmazó, hogy a távoltartott milyen intézményben vészelheti át az abban meghatározott időtartamot, akkor a jogintézmény működése is hatékonyabbá válhatna. Így, jelenlegi formájában, a büntetőeljárás törvényünkben a terhelt számára biztosítandó garanciák miatt nem garantálja és nem is garantálhatja a gyors, hatékony és hosszú távú segítségnyújtást a sértett számára, nem jelent megbízható megoldást a családon belüli erőszak

⁴ MATUSIK Tamás, *A büntetőeljárás távoltartás szabályozásának jogalkalmazásbeli problémái*, Belügyi Szemle, 2013/9, 13-14.

problémakörére, éppen ezért megkérdőjelezhető a büntetőeljárás kényszerintézkedések közötti elhelyezése is.

Megalkotásra került az addigra nyilvánvalóvá vált problémák kiküszöbölésére 2009-ben a hozzátartozók közötti erőszak megelőzésére elrendelhető távoltartás, azonban a gyakorlatban tapasztalt hiányosságok egy része az e törvény által hozott újítások ellenére is megmaradt. Az egyik legszembetűnőbb probléma, hogy amennyiben nem e törvényben meghatározott bántalmazóról van szó (így például közvetett ismerősök, szomszédok, lakótársak esetén), úgy nem jöhet szóba e törvény alkalmazása, így marad számukra a feljelentés megtétele, ezzel a büntetőeljárás megindítása és a távoltartás indítványozása, mely jóval később hozhat számukra segítséget, mintha hozzátartozókról lenne szó.

Feltételeztem kutatásaim kezdetén továbbá, hogy a jogintézmény rendszerének – és ezzel a sértetteknek nyújtható segítség útjában álló – egyik legnagyobb problémája hozzátartozók közötti viszonyban, hogy a segítségnyújtó rendszer nem koherens, azaz a különböző hatóságok által elrendelhető távoltartások között aligha találunk kapcsolódási pontokat, esetlegesen hivatalból történő értesítéseket, vizsgálati kötelezettségeket. Nincs kiépítve a végrehajtáshoz szükséges megfelelő háttér-intézményrendszer sem, mely szintén előrelépést jelentene a távoltartás hatékonyságában. Nem találunk biztonságos elhelyezést jelentő átmeneti otthonokat a távoltartottaknak és menekülő utat jelentő, mindenki számára elérhető krízisközpontokat a bántalmazottak számára.

Fő hipotézisem az volt tehát, hogy a magyar jogba a családon belüli erőszakkal szemben hatékony fegyverként előbb kényszerintézkedésként, majd pedig külön jogintézményként is beemelt távoltartás nem teljesíti maradéktalanul a vele szemben felállított elvárásokat és követelményeket.

Dolgozatomban a távoltartást főként abból az aspektusból kívánom vizsgálni, hogy mennyiben képes megfelelni a vele szemben támasztott előzetes várakozásoknak, a bántalmazottak és sértettek elvárásainak. Ezen írás igyekszik segítséget nyújtani ahhoz, hogy a hatékonyabb működéshez vezető szabályok felvázolásával közvetetten valódi megoldást jelentsen a családon belüli erőszak problémakörére is.

2. A doktori értekezés szerkezete

A dolgozat a *bevezető gondolatok* után az *első fejezetben* áttekintést kíván adni a vonatkozó nemzetközi és európai uniós dokumentumokról, melyek meghatározó jelentőséggel bírtak a távoltartás hazai jogba történő beemelésénél. Kitérek az ENSZ, az Európa Tanács és az Európai Unió legfontosabb kapcsolódó jogforrásaira, utóbbi alfejezetben az Európai Parlament és a Tanács 606/2013/EU rendeletére a polgári ügyekben hozott védelmi intézkedések kölcsönös elismeréséről, valamint az Európai Parlament és a Tanács 2011/99 irányelvére az európai védelmi határozatról, melyek az Európai Unió teljes területén megteremtik a védelmet, tekintet nélkül az országhatárookra. Elemzem az Európai Unió Bíróságának távoltartással kapcsolatban hozott ítéletét is, melyben kimondta a Bíróság, hogy a családon belüli erőszak olyan terület, ahol a sértett akaratán kívül más érdekeket is figyelembe kell venni.

A *második fejezet* az Amerikai Egyesült Államokbeli szabályokkal foglalkozik, ugyanis a távoltartás alapos vizsgálata során megkerülhetetlen az 1980-as években kidolgozott, világszerte ismert Duluth-modell bemutatása, hiszen nemcsak az egyes államokra, hanem Európa-szerte is nagy hatást gyakorolt – főként civil szervezeteken keresztül – a családon belüli erőszakkal szembeni harcban a jogszabályalkotás folyamatára. Az amerikai szabályozás részletes feldolgozása önmagában is képezhetné egy doktori értekezés témáját, hiszen minden állam saját hatáskörében alkotja meg a vonatkozó szabályokat, így csak a főbb jellemzők kiemelésére és az abból átvehető szegmensek bemutatására tettem kísérletet.

A *harmadik fejezet* a távoltartás szabályozásának előzményeit tárgyalja. A távoltartás a magyar jogba büntető eljárásjogi előzmények nélkül, 2006-ban került be egy Be. módosítás során, azonban ennek igazolására szükségesnek tartottam az egyes büntetőeljárás kódexek szabályanyagait áttekinteni az 1896. évi XXXIII. törvénycikkkel kezdve a hatályos 1998. évi XIX. törvényig. E fejezetben ezt követően részletesen ismertettem a távoltartás magyar jogba történő beemelését megelőző három törvényjavaslatot is, ugyanis a téma mélyreható elemzése megköveteli, hogy a távoltartással elsőként foglalkozó javaslatokat és ezekkel egyidejűleg a jogintézmény fejlődéstörténetét is elemezzem. A dolgozat további részeiben mindezekre reflektálva szemléltettem a jogintézmény céljának változásait is. Törekedtem egyúttal annak

ütköztetésére is, hogy a kezdeti javaslatokban megfogalmazott célok a későbbiekben mennyiben realizálódtak, illetőleg ha szöveg szerint meg is valósultak, azok az esetjogot tekintve hogyan érvényesülnek a joggyakorlatban.

Mivel a Hke. tv. indoklásában is deklaráltan a magyar jogalkotónak az osztrák rendszer szolgált mintaként, így dolgozatomban az osztrák szabályozás részletesebb elemzését kívántam elvégezni. Mindezt a magyar szabályozással általam alkotott párhuzamos rendszerben, azaz pillérenként összevetve tettem. Úgy vélem, a két ország szabályanyagának összehasonlítása az a közvetlen és átlátható módszer, amely a legmegbízhatóbb következtetések levonásához vezet a jogintézmény működésével kapcsolatban. A *negyedik fejezetben* ezért egymás mellett mutatom be a hazai ideiglenes megelőző távoltartás és az osztrák kiutasítás és belépési tilalom szabályait, majd a magyar megelőző távoltartás és az osztrák ideiglenes intézkedés szabályait. Ezután a büntetőeljárás távoltartást elemzem részletesen, az előzetes letartóztatással összevetve annak okait és gyakorlatát. Kitérek e fejezet végén mind a magyar, mind pedig az osztrák távoltartás végrehajtása mögött álló intézményrendszer bemutatására, mely véleményem szerint azért érdemel különös figyelmet, mert a jogintézmény sikeres működésének egyik kulcsa lehet.

A dolgozat a kritikai elemzés célkitűzéséhez híven folyamatosan törekszik arra reflektálni, hogy a távoltartás beteljesíti-e az eredetileg szándékolt célját, azaz valódi, hatékony segítséget jelent-e a büntetőeljárásban a sértettek számára, továbbá a büntetőeljáráson kívül a bántalmazott számára. Az *ötödik fejezetben* megvizsgálom ezért, hogy mennyiben tekinthető a távoltartás az előzetes letartóztatás valódi alternatívájának, azaz igazolható-e a jogalkotó 2006-os törvényben megfogalmazott kijelentése, mely szerint a távoltartás kényszerintézkedésként alkalmas arra, hogy az eljárások elhúzódása mellett is megfelelő és gyors védelmi eszközt biztosítson a sértett részére az eljárás jogerős befejezése előtt azzal, hogy a bizonyítási eljárás sikerét elősegíti. Áttekintem a magyar távoltartás működése során észlelhető anomáliákat is, hiszen a problémás pontok feltárásával közelebb jutunk a hasznosítható javaslatok megfogalmazásához.

A *hatodik fejezet* az az érintett alapjogokról ad áttekintést, hiszen vitathatatlan, hogy a távoltartás a terhelt oldalát tekintve nemcsak kényszerintézkedésként, hanem rendőrségi-, illetőleg bírósági intézkedésként a bántalmazónak is számos alapvető jogát érinti, így

részletesen elemzem a távoltartás aspektusából az emberi méltósághoz való jogot, a szabad mozgáshoz való jogot, és a tulajdonhoz való jogot. Látnunk kell ugyanakkor, hogy a távoltartás alkalmazásának hiányában a bántalmazotti, sértetti oldalon lépne föl jogsérelem, így e mérlegelést igénylő helyzetben a hatóság döntését látom szükségesnek. Megkerülhetetlen a téma szempontjából releváns Alkotmánybírósági határozat, amely az utolsó alfejezetben bemutatásra kerül.

A *hetedik fejezetben* interdiszciplináris megközelítéssel törekedtem a távoltartással érintett sértett és terhelt lelkiállapotának, valamint a tipikus élethelyzetek pszichológiai, pszichiátriai lélektani hátterének bemutatására is. A jogintézmény hatékonyabb működése érdekében megfogalmazandó javaslatokhoz elengedhetetlennek tartom a személyes tényezők ismeretét, azaz annak megértésére való törekvést, hogy a bántalmazó, vagy a terhelt miért nem képes elszakadni a bántalmazottól, illetőleg a sértettől. Az esetlegesen folyamatban lévő büntetőeljárásban felmerülő kényszerintézkedés elrendelésének szempontjából sem mellékes az, ha a terhelt az igazságügyi szakértő véleménye alapján a kóros elmeállapot szintjét nem éri el, azonban fokozott veszélyt jelent a sértettre és emiatt indokolt lehet a tőle való távoltartása.

A *nyolcadik fejezetben* azon anyagi jogi szankciókat vonultattam fel, melyek a távoltartáshoz hasonló logikát követnek, így elemeztem a kitiltást, kiutasítást, és a sportrendezvény látogatásától való eltiltást, továbbá a pártfogó felügyelet keretében előírható egyes magatartási szabályokat.

Az elvégzett kutatást követően a *kilencedik fejezetben* fogalmaztam meg azon de lege ferenda javaslataimat, amelyekkel a jogintézmény működése hatékonyabbá válhatna.

3. A kutatás módszertana

A kutatás módszere igazodott a feldolgozott terület jellegéhez, természetéhez. A kutatásban történeti, elméleti és empirikus elemzéssel komplex feltárási-, közelítési módszerek alkalmazásával biztosítható a téma viszonylagosan teljes mélységű, történelmi fejlődésében végigkövethető feltárása.

Alkalmazott kutatási módszer volt a könyvtárkutatás hazánkban, a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtárában, a Kúria könyvtárában és ösztöndíj keretében a Bécsi Egyetemi Könyvtárban és ezek adatbázisaiban.

Elsősorban a hazai jogtörténeti anyag, a büntető anyagi jogszabályok, továbbá a hazai és osztrák jogszabályok, így büntetőeljárás-, és egyéb törvények összehasonlító elemzésével is dolgoztam. Módszerként használtam továbbá a büntető eljárásjogi, a kriminológiai szakirodalom, valamint a német és angol nyelvű, távoltartással és annak háttéréként a családon belüli erőszakhoz kapcsolódó osztrák és amerikai szakirodalom feldolgozását. Büntető ügyek aktáit tanulmányoztam, és dolgoztam fel különböző bíróságokon, amelyhez a Kúria Elnökétől és törvényszéki elnököktől kaptam kutatási engedélyt.

A kutatás során azért, hogy a Vodafone a Nők Biztonságáért Programról információkat szerezzek, felkerestem a Vodafone Magyarország Alapítványt is, amelynek munkatársa a feltett kérdéseimre adott válaszait a NaNE Egyesülettel egyeztetve küldte el. A dolgozat készítése során természetesen a bíró, ügyvéd, továbbá oktató kollégák véleményét is felhasználtam.

4. Az értekezés új tudományos eredményei

A dolgozat bevezetőjében megfogalmazott főbb hipotéziseim igazolást nyertek, azaz a távoltartás sem büntetőeljárás kényszerintézkedésként, sem pedig azon kívül nem alkalmas arra, hogy azonnali, gyors és hatékony segítséget nyújtson a sértettek és bántalmazottak számára.

A büntetőeljárásbeli elhelyezése megkérdőjelezhető,⁵ ugyanis az elrendeléséhez szükséges, hogy az indítványban megnevezett személy a nyomozási bíró üléséig, vagy az ügyben eljáró bíróság döntéséig gyanúsított pozícióba kerüljön, amely legtöbbször már időben távol esik attól a cselekménytől, amire tekintettel az indítványozó kéri a távoltartást elrendelését. A 2009-ben megszületett Hke. tv. törekedett a felmerült problémák kiküszöbölésére, azonban

⁵ Maradéktalanul osztom Erdei Árpád Professzor Úr [Lásd: ERDEI Árpád, *Büntetőeljárás elgondolások és a jogalkotói megvalósításuk tanulságai*, In: BORBÍRÓ Andrea, INZELT Éva, KEREZSI Klára, LÉVAY Miklós, PODOLETZ Léna (szerk.), *A büntető hatalom korlátainak megtartása: A büntetés mint végső eszköz, Tanulmányok Gönczöl Katalin tiszteletére*, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2014, 110.] és Herke Csongor Professzor Úr (személyes konzultáció alkalmával) e tekintetben kifejtett álláspontját.

számos hiányosság fennmaradt e törvény hatályba lépését követően is. Ha nem az e törvény szerint meghatározott bántalmazóról és bántalmazottról van szó (például szomszédok, lakótársak, volt barát-barátnő relációját tekintve), akkor számukra még mindig csak a büntetőeljárásbeli távoltartás nyújthat segítséget. Esetükben sem azonnali, rendőrség által elrendelhető ideiglenes megelőző távoltartásra, sem pedig a büntetőeljáráson kívül, polgári bíróság által nemperes eljárásban elrendelhető megelőző távoltartásra sincs lehetőség.

Igazoltnak látom azt a feltevést is, hogy hazánkban nem működik rendszerszerűen, koherensen a jogrendszerben megtalálható távoltartás, nagyon kevés a közöttük meglévő kapcsolódási pont és a hatósági együttműködés, értesítés. Bármelyik távoltartást tekintjük, nem rendezett megnyugtatóan a végrehajtásuk és azok ellenőrzése sem, s ezért összességében sem várható el a jogintézmény hatékony működése.

Hazánkban a gyakorlat során is bebizonyosodott a jelenlegi rendszer működésének elégtelensége, melynek jelentős része jogértelmezéssel nem, kizárólag jogalkotással hárítható el.

Amennyiben a jogalkotó ragaszkodik a személyi kör pontos meghatározásához és azon belül is a hozzátartozói, rokoni viszony meglétéhez, érdemes lehetne személyi kört bővíteni és a Btk.-beli hozzátartozó fogalmából⁶ beilleszteni a Hke. tv. hozzátartozó fogalmába az egyeneságbeli rokon élettársát, az élettárs egyeneságbeli rokonát és testvérét, valamint a testvér élettársát. Véleményem szerint azonban a gyors segítségnyújtás azzal valósulna meg elsődlegesen, ha a jogalkotó a személyi kör (bántalmazó, bántalmazott) szigorú keretek közé szorított meghatározását eltörölné, és nem kizárólag hozzátartozók, rokonok között kerülhetne sor a Hke. tv. hatálya alá tartozó távoltartás elrendelésére. Amennyiben erre nem kerül sor, akkor a fogalmak fentebb említett bővítésével a jelenleginél nagyobb kör remélhetően azonnali és a büntetőeljáráson kívüli beavatkozást.

Megelőző távoltartás elrendelésére irányuló nemperes eljárás indulhat kérelemre, melyet a bántalmazott nyújthat be, azonban ha a bántalmazott nincs abban a helyzetben, hogy jogait érvényesítse, akkor a bántalmazottnak a Ptk.-ban meghatározott közeli hozzátartozója és

⁶ Btk. 459. § 14. pont.

hozzátartozója, valamint bejegyzett élettársa⁷ is kérelmező lehet. Az eljárás azonban hivatalból indul az ideiglenes megelőző távoltartás elrendelését követően, ugyanis azt a rendőrség az iratok megküldésével az arra illetékes járásbíróságnál kezdeményezi. Ez a momentum biztosítja a pillérek közötti átjárhatóságot, ami helyeselhető, azonban a kényszerintézkedésként elrendelhető távoltartás felé még mindig nem nyílt meg ez az út és így nincs meg a sértettek számára könnyebb elérhetőséget és gördülékenységet biztosító kapcsolat az igénybe vehető segítségek között. Indokolt lenne ezen kapcsolati híd megteremtése, ugyanis sokszor a családon belüli erőszak áldozatai nincsenek abban a helyzetben, hogy alapvető emberi jogaik védelme érdekében saját jogukat érvényesítsék és a hatósághoz forduljanak segítségért. Részleges megoldást jelent, hogy az ügyészt a megelőző távoltartásra irányuló eljárásban a Pp. 9. §-ában foglalt korlátozás nélkül megilleti a fellépés és az indítvány megtételének joga.⁸ Azaz nem érvényes az a rendelkezés, mely szerint az ügyész a felek rendelkezési jogának tiszteletben tartása mellett indíthat keresetet, amennyiben a jogosult jogainak védelmére bármely okból nem képes. Tehát a sértettek jogainak védelme érdekében az ügyész önálló indítványtételi jogosítvánnyal bír. Ennek továbbvitele lenne, hogy ha megelőző távoltartást rendel el nemperes eljárásban a bíróság, úgy folyamatban lévő büntetőeljárás esetén az ügyészt – ha erről nincs tudomása – értesíteni lehetne, aki a megelőző távoltartás idejének leteltekor a büntetőeljárásban kezdeményezhetné a távoltartást, amely megszegéséhez súlyosabb szankciókat fűz a törvény. Ha pedig még nincs folyamatban a büntetőeljárás, de megelőző távoltartás már elrendelésre került, akkor a sértett számára folyamatos segítséget jelentene, ha a megelőző távoltartás elrendelését az ügyészség felé lehetne jelezni.

Amennyiben büntetőeljárás során a nyomozási bíró ülésén a sértett nem jelenik meg, és nem menti ki magát, akkor úgy kell tekinteni, mintha az indítványát visszavonta volna. A bírónak nem feladata a sértetti meg nem jelenés indokának vizsgálata, azonban véleményem szerint a sértett védelmének érdekében lehetőséget kellene arra biztosítani, hogy a sértett egy hozzá közelebb álló, ám mégis a hatósághoz köthető személynek – például a családsegítő szolgálat, vagy az áldozatvédelmi központ munkatársának – jelezhesse, ha azért nem tud részt venni az ülésen, mert a terhelt megfenyegette. Ez esetben mérlegelni lehetne, hogy a sértett indítványának fenntartása mellett, de jelenléte nélkül is sor kerülhessen a távoltartás

⁷ Hke. tv. 14. § (1) bekezdés.

⁸ EBH2012.P.3 és 3/2012. számú polgári elvi határozat.

elrendelésére, továbbá indokolt lehet ilyenkor annak átgondolása, hogy a sértett védelme megkívánja-e távoltartás helyett az előzetes letartóztatás elrendelését (erre irányuló indítvány megléte esetén).

Indokolt lenne a kérelemre indult megelőző távoltartás folyamatába is bevonni a sértetthez feltehetőleg közelebb álló családsegítő szolgálatot, vagy áldozatvédelmi központot, akik a bántalmazó fenyegetése esetén jelzéssel élhetnének az illetékes ügyészség felé.

Hasznos lenne mind az ideiglenes megelőző-, mind pedig a megelőző távoltartás elrendelése esetén a hatóság tagjának hivatalos észlelése alapján a feljelentés megtétele és a büntetőeljárás megindítása, ahol már mód nyílhat a távoltartás, mint kényszerintézkedés elrendelésének indítványozására és a gyanúsítás közlését követően akár az elrendelésére is. További garanciát jelenthetne a sértettek számára, ha a távoltartó határozatról hivatalból értesítést kapna az illetékes családsegítő szerv.

Indokolt lenne kényszerintézkedésként az időtartamát, az elrendelését és a meghosszabbítását is az előzetes letartóztatáshoz igazítani. Ahhoz hasonlóan tehát a távoltartás a maximum hatvan nap helyett az első fokú bíróság ügydöntő határozatának kihirdetéséig tartson, s ebben a határozatban kelljen erről a kényszerintézkedésről külön rendelkezni. A jelenlegi szabályok szerint a maximális tartama túl rövid egy átlagos büntetőeljárás hosszához képest. Akkor lenne védhető a 60 nap, ha az alatt biztosan születne olyan érdemi bírósági döntés, ami véglegesen rendezi a konfliktust, ítélet születne a terhelt ügyében, illetőleg a konfliktusban érintett gyermek elhelyezéséről. Mindehhez szükséges lenne a megfelelő háttér-intézményrendszer kidolgozása, azaz, hogy hová menjen a távoltartott. Nemcsak a sértettek számára kellene krízisközpontokat, hanem a távoltartottak számára is kellene menedékházakat létesíteni, ahol a határozat hatálya alatt állva eltölthetik mindennapjaikat. A jogalkotó e speciális intézményrendszert felruházhatná a rendőrség felé jelzési kötelezettséggel, hiszen a távoltartás ideje alatt ott lakó terheltet figyelemmel tudná kísélni, s ez akár a határozatban megjelölt sértett védelmét is szolgálhatná.

Meg kellene alkotni azon háttér-intézményrendszert is, amely a sértetti oldalon állóknak nyújtaná a lehető legszélesebb körű – mind a fizikai, mint a jogi – segítséget. Szükséges volna egy ehhez tartozó központi, éjjel-nappal hívható telefonszám működtetése és egy internetes

oldal, ahol minden lényeges információ megtalálható lenne, amire a bántalmazottaknak szüksége lehet.

Hozzájárulhatna a sikeres végrehajtáshoz az elektronikus nyomkövető eszköz alkalmazása a távollattott személy bokáján, csuklóján, amely műholdas GPS rendszeren, vagy telefonon keresztül állandó összeköttetésben áll a rendőrséggel.

Törvényben nem szereplő, de azt nem is sértő, bírói kreativitás szülte rendelkezés a távollattást elrendelő határozatban, hogy a távollattott terhelt köteles bejelenteni az új lakcímét, számos problémát megelőzve és a sértett nyugalját megteremtve ezzel. E módosítások csupán egyetlen mondat beillesztését követelnék a jogalkotótól, emellett azonban a jogintézmény valódi céljához igazodva a sértett védelme érdekében komoly lépéseket jelentenének.

A terhelt alapjog-korlátozását enyhítené valamelyest, ha a távollattottnak az azt elrendelő bíróság módot adna arra, hogy összepakolhassa, és magával vihesse a legszükségesebb tárgyait.

Indokolt lenne a távollattás idejének beszámítása az elsőfokú bíróság ítéletébe, ahogy az előzetes letartóztatás és házi őrizet esetében ez jelenleg működik. Semmi nem indokolja az alternatívák közötti ilyenfajta különbségtételt. Ennek szellemében az új Be. módot adhatna a kártalanításra is, ahogyan az az előzetes letartóztatásnál lehetséges a felmentő ítélet esetén.⁹

A Btk.-ba a büntetések sorába is be lehetne illeszteni a távollattást szankcióként egyes bűncselekményeknél – elsősorban olyanoknál, ahol fontos az elkövető kiléte és személyes viszonya a sértetthez.

Ha a jogalkotó a büntetőeljárásban is működtetni kívánja a távollattást, akkor a sikerét és a hozzá fűzött bizalmat tovább növelhetné, ha rendszerszerűen működne az ideiglenes megelőző, illetve a megelőző távollattással.

Mivel a krízis helyzetek sokfélék, ezért az állam feladata az lenne, hogy egy egységes, ugyanakkor többszintű segítségnyújtó rendszert hozzon létre, melyet szakemberek

⁹ RÓTH Erika, *Az elítélés előtti fogvatartás dilemmái*, Osiris, Budapest, 2000, 105.

működtetnek. Szükséges a rendszerhez hasonlóan egymásra épülő és egyeztetett képzési rendszer, tananyag, amelynek köszönhetően felkészült és szakképzett munkatársak foglalkoznak a családon belüli erőszak problémájával.¹⁰

Alapvető fontosságú, s talán a leghamarabb megvalósítható előrelépés lenne a közgondolkodás tovább formálása az erőszak elutasításáról, ennek érdekében elérhető, világos célokat kell megjelölni, melyek eléréseért az érintett hatóságoknak összefogva, egymást támogatva kell dolgozni.¹¹

¹⁰ HERCZOG Mária, *Erőszak a családban*, Fundamentum, 2004/3, 83.

¹¹ KAVEMANN, Barbara, *Kooperation zum Schutz vor Gewalt in Ehe und Beziehungen, Strafprozess*, In: BARTON, Stephan (Hg.), *Beziehungsgewalt und Verfahren, Mediation, Gewaltschutzgesetz und Schuldfähigkeitsbeurteilung im interdisziplinären Diskurs*, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, 2004,129.

Nyilvántartási szám: DEENK/171/2015.PL
Tárgy: PHD Publikációs Lista

Jelölt: Tóth Andrea Noémi
Neptun kód: BJFLOS
Doktori Iskola: Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
MTMT azonosító: 10034479

A PhD értekezés alapjául szolgáló közlemények

Folyóiratcikkek, tanulmányok (21)

- Tóth A.N.:** A távollátás jövője a büntetőeljárásban.
In: Úton a bírói meggyőződés felé, A készülő büntetőeljárási törvény kodifikációja. Szerk.: Elek Balázs, Miskolczi Barna, Printart-Press, Debrecen, 140-158, 2015. ISBN: 9789638996367
- Tóth A.N.:** Múlt, jelen, jövő: Merre tart a távollátás?
Pro futuro. 1, 84-100, 2015. ISSN: 2063-1987.
- Tóth A.N.:** A távollátás lélektana.
Magyar jog. Megjelenés alatt 7-8, 407-416, 2015. ISSN: 0025-0147.
- Tóth A.N.:** A távollátás és az alapvető jogok.
Jura. 1, 142-150, 2015. ISSN: 1218-0793.
- Tóth A.N.:** Az osztrák és magyar távollátás összehasonlító elemzése.
In: Jogalkotás és jogalkalmazás a XXI. század Európájában. Szerk.: Zoványi Nikolett, Doktoranduszok Országos Szövetsége Jogtudományi Osztály, Budapest- Debrecen, 276-282, 2014. ISBN: 9786158004411
- Tóth A.N.:** Határokon átívelő távollátás - az Európai Védelmi Határozat.
In: Tavaszi Szél - Spring Wind 2. Szerk.: Csiszár Imre, Kómvész-Péter Miklós, Doktoranduszok Országos Szövetsége, Debrecen, 293-299, 2014. ISBN: 9789638956064
- Tóth A.N.:** A zaklató távollátása.
Belügyi szemle. 12, 99-114, 2014. ISSN: 2062-9494

8. **Tóth A.N.**: A sportrendezvény látogatásától való eltiltás, avagy új büntetés az új büntető törvénykönyvben.
In: Igazság, ideál és valóság : tanulmányok Kardos Sándor 65. születésnapja tiszteletére.
Szerk.: Elek Balázs, Háger Tamás, Tóth Andrea Noémi, DE ÁJK Büntető Eljárásjogi Tanszék, Debrecen, 363-375, 2014. ISBN: 9789634736745
9. **Tóth, A.N.**: Restraining order in the Hungarian legal system.
In: Trestná politika štátu a zodpovednosť právnických osôb, Sekcia trestného práva = Penal Policy of the State and Liability of Legal Entities, Session of Criminal Law. Ed.: Yvetta Turayová, Jozef Centés, Iveta Fedorovicová, Pavol Toman, Comenius University in Bratislava, Faculty of Law, Bratislava, 1083-1088, 2013. ISBN: 9788071603658
10. **Tóth A.N.**: A kiutasításról a bírói gyakorlat tükrében.
Büntetőjogi szle. 3, 67-73, 2013. ISSN: 2063-8183.
11. **Tóth A.N.**: A távollátás anomáliáinak polgári jogi vetületei.
Jogelméleti szle. 2, 2013. ISSN: 1588-080X.
12. **Tóth, A.N.**: Le système de l'injonction d'éloignement en Autriche.
Curentul juridic. 3, 50-54, 2013. ISSN: 1224-9173.
13. **Tóth A.N.**: A hatóságok szerepe a távollátás elrendelésében Magyarországon és Ausztriában.
In: Doktoranduszok fóruma : Miskolc, 2013. november 7. : Állam- és Jogtudományi Kar szekciókiadványa. Szerk.: Sipta István, ME Tudományos szervezési és Nk. Oszt., Miskolc, 279-283, 2013.
14. **Tóth A.N.**: Távollátás osztrák mintára?
DJM. 10 (3), 107-119, 2013. ISSN: 1786-5158.
15. **Tóth, A.N.**: La pratique de l'injonction d'éloignement en Autriche.
Profectus in Litteris. 5, 341-348, 2013. ISSN: 2062-1469.
16. **Tóth, A.N.**: Le changement du but de l'injonction d'éloignement au regard des exigences internationales.
Profectus in Litteris. 4, 247-254, 2013. ISSN: 2062-1469.

17. **Tóth, A.N.**: L'injonction d'éloignement au regard des exigences européennes.
In: Doktoranduszok Fóruma Miskolc, 2012. november 8. Állam-és Jogtudományi Kar
Szekciókiadványa. Szerk.: Stipta István, Miskolci Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar,
Miskolc, 183-186, 2012.
18. **Tóth, A.N.**: L'injonction d'éloignement et la volonté de la victime
Universul Juridic Publishing House "Accepted by Publisher" (2012)
19. **Tóth A.N.**: A szakértő szerepe a távollátás elrendelésére irányuló eljárásban.
In: Az orvosszakértő a büntetőeljárásban. Szerk.: Elek Balázs, Debreceni Egyetem Állam és
Jogtudományi Kar Büntető Eljárásjogi Tanszéke, Debrecen, 65-76, 2012. ISBN:
9879634735496
20. **Tóth A.N.**: A távollátás hatályos szabályozásának hiányosságai.
In: Doktoranduszok Fóruma Miskolc, 2011. november 8. Állam-és Jogtudományi Kar
Szekciókiadványa. Szerk.: Stipta István, Miskolci Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar,
Miskolc, 175-179, 2011.
21. **Tóth A.N.**: A távollátás anomáliái.
Studia juvenum. 4 (1), 233-241, 2011. ISSN: 1789-9060.

További Közlemények

Folyóiratcikkek, tanulmányok (9)

22. **Tóth A.N.**: A büntetőeljárás gyorsításáról.
Jogtud. közlöny, "közlésre elfogadva", 2015. ISSN: 0021-7166
(Ismertetett mű : Pápai-Tarr Ágnes : A büntetőeljárás gyorsításáról. Budapest : Gondolat K.,
2012, 323 p.)
23. **Tóth A.N.**: Gondolatok a jogalkalmazási mintákról és problémákról
Magyar jog. 9, 538-541, 2014. ISSN: 0025-0147.
(Ismertetett mű : Bencze Mátyás : Elvek és gyakorlatok. Jogalkalmazási minták és
problémák a magyar bírói ítélkezésben. Budapest : Gondolat, 2011, 188 p.)

24. Elek B., Háger T., **Tóth A.N.**: Igazság, ideál és valóság: Tanulmányok Kardos Sándor 65. születésnapja tiszteletére. DE ÁJK Büntető Eljárásjogi Tanszék. Debrecen, 385 p., 2014. ISBN: 9789634736745
25. Elek B., **Tóth A.N.**: A jogerő a büntetőeljárásban. Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Büntető Eljárásjogi Tanszéke, Debrecen, 316 p., 2013. ISBN: 9789634735984
26. **Tóth A.N.**, Háger T.: A terhelt vallomása a büntetőeljárás bírósági szakaszában, egyes eljárási szabálysértések megítélése.
Miskolci jogi szle. 8 (2), 78-91, 2013. ISSN: 1788-0386.
27. **Tóth, A.N.**: Le système de l'organisation de la médiation pénale en Hongrie.
Curentul juridic. 50, 72-75, 2012. ISSN: 1224-9173.
28. **Tóth A.N.**, Háger T.: A szakértői bizonyítással kapcsolatos eljárási szabálysértések és azok jogkövetelményei a büntetőperben.
In: Az orvosszakértő a büntetőeljárásban. Szerk.: Elek Balázs, Debreceni Egyetem Állam és Jogtudományi Kar Büntető Eljárásjogi Tanszéke, Debrecen, 87-98, 2012. ISBN: 9879634735496
29. **Tóth A.N.**: A közvetítői eljárás gyakorlati problémái.
DJM. 6 (1), 14 p., 2009. ISSN: 1786-5158.
30. **Tóth A.N.**: A mediátor szerepe a közvetítői eljárásban Magyarországon és Franciaországban.
Studia juvenum. , 331-341, 2009. ISSN: 1789-9060.

A DEENK a Jelölt által az IDEa Tudóstérbe feltöltött adatok bibliográfiai és tudományometriai ellenőrzését a tudományos adatbázisok és a Journal Citation Reports Impact Factor lista alapján elvégezte:

Debrecen, 2015.09.01.

